

Dr hab. Janusz Kocel
Instytut Badawczy Leśnictwa
w Sękocinie Starym

Recenzja
rozprawy doktorskiej mgr. inż. Adama Tomasza Sikory
pt. „**Skutki ekonomiczne klęsk żywiołowych w lasach beskidzkich**”
wykonanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Stanisława Zająca

1. Wstęp

Występowanie zjawisk mających charakter klęsk żywiołowych w gospodarce leśnej jest zagadnieniem złożonym, zarówno pod względem ekonomicznym, przyrodniczym, jak i społecznym. Struktura własności lasów w Polsce powoduje, że rozmiar tych szkód szczególnie uwidacznia się w lasach będących własnością Skarbu Państwa. Z chwilą wystąpienia klęsk żywiołowych najczęściej określa się ich rozmiar powierzchniowy lub szacuje się miąższość zniszczonego drewna. Nie podaje się skutków ekonomicznych, gdyż są one trudne do określenia, szczególnie w pierwszym okresie po wystąpieniu klęski. W miarę pełna ocena skutków ekonomicznych klęsk żywiołowych jest możliwa dopiero w okresie późniejszym i wiąże się najczęściej ze zwiększonymi kosztami pozyskania drewna (ścinki i wyrobu sortymentów i zrywki drewna), kosztami czynności gospodarczych, których celem jest zagospodarowanie powierzchni pokłęskowych, a także stratami z tytułu spadku wartości wskutek uszkodzenia surowca drzewnego oraz jego deprecjacji. Wraz z wystąpieniem klęski żywiołowej pojawia się również problem okresowej nadpodaży surowca na rynku drzewnym, co przyczynia się w rezultacie do pogorszenia się sytuacji ekonomicznej całego sektora leśno-drzewnego. W trakcie likwidowania skutków klęsk żywiołowych uwidaczniają się istotne relacje pomiędzy właścicielami lasów a odbiorcami drewna i firmami leśnymi świadczącymi usługi z zakresu gospodarki leśnej. Należy więc uznać za w pełni celowe podjęcie przez mgr. inż. Adama Tomasza Sikorę badań dotyczących skutków ekonomicznych klęsk żywiołowych w lasach beskidzkich.

2. Omówienie pracy

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska jest oryginalnym opracowaniem zawierającym 107 stron tekstu, 13 stron wykazu literatury i innych dokumentów źródłowych oraz spis rycin i tabel, a także załączniki. Najwięcej miejsca Doktorant poświęca rozwiązaniu postawionego w pracy problemu. Rozdziały dotyczące głównej części pracy, tj. „Cel i zakres pracy”, „Metodyka badań”, „Obiekt badań”, „Wyniki badań” oraz „Omówienie wyników i

dyskusja” zajmują łącznie 79%, zaś rozdziały tworzące wprowadzenie, tj. „Wstęp” i „Przegląd literatury” oraz rozdział zaliczony do tzw. zakończenia, pt. „Podsumowanie i wnioski”, łącznie stanowią 21% pracy. Struktura pracy nie budzi zastrzeżeń, gdyż przyjęty przez Doktoranta podział treści i proporcje między głównymi rozdziałami są dostosowane do charakteru prac promocyjnych.

W rozdziale „Przegląd literatury” (15 stron) Doktorant wykazał się dobrą znajomością zagadnień związanych z przedmiotem dociekań. Na podkreślenie zasługuje to, że wykazał się rzetelną wiedzą nie tylko na temat klęsk żywiołowych w Polsce, ale również w innych krajach Europy i Ameryki Północnej. W kilkunastu wstępie Autor rozprawy wprowadził Czytelnika w problematykę klęsk żywiołowych, a następnie dokonał wnikliwej analizy trzech wyraźnie wyodrębnionych grup zagadnień: 1) kosztów z zakresu gospodarki leśnej, wynikających z uporządkowania i odnowienia powierzchni pokłeskowych, 2) problemów dotyczących kształtowania się rynku surowca drzewnego pochodzącego z cięć wskutek klęsk żywiołowych oraz 3) kwestii dotyczących firm leśnych wykonujących usługi z zakresu leśnictwa. Zdaniem recenzenta należałoby z tych wyraźnie wyodrębnionych grup zagadnień utworzyć podrozdziały, nadając im stosowne tytuły. Uporządkowałoby to omawiany rozdział i ułatwiło śledzenie kolejności omawianych przez Doktoranta kwestii.

W rozdziale 3 „Cel i zakres pracy” Doktorant jasno i jednoznacznie sformułował główny cel pracy, którym było określenie wpływu klęsk żywiołowych w lasach beskidzkich na sytuację ekonomiczną Nadleśnictwa Węgierska Górka i jego relacje z otoczeniem gospodarczym. Poprawnie zostały zdefiniowane trzy cele cząstkowe, umożliwiające Autorowi analizę i ocenę skutków ekonomicznych klęsk żywiołowych w latach 2004-2010. Słusznie dla celów porównawczych wytypował nadleśnictwa gospodarujące w warunkach, które można uznać za normalne. Były to nadleśnictwa położone głównie w paśmie Beskidu Sądeckiego i Gorców z terenu RDLP w Krakowie (Krościenko, Limanowa, Łosie, Myślenice, Nawojowa, Nowy Targ, Piwniczna i Stary Sącz). Zakresem badań objął także relacje zachodzące między gospodarką leśną i rynkiem surowca drzewnego oraz przeprowadził badania ankietowe firm leśnych realizujących usługi z zakresu gospodarki leśnej na terenie nadleśnictw dotkniętych rozpadem drzewostanów świerkowych w lasach Beskidu Śląskiego i Żywieckiego. Na tym tle przedstawił trzy hipotezy badawcze, jednoznacznie określające zamierzenia badawcze.

W ocenie recenzenta, wartościowym rozdziałem jest rozdział 4 „Metodyka badań” (16 stron), który został podzielony tematycznie na trzy główne podrozdziały, ściśle wynikające z przyjętego zakresu pracy. Na szczególne podkreślenie zasługuje to, że wybór metody do

analizy poszczególnych zagadnień Autor dysertacji bogato udokumentował literaturą przedmiotu. Za oryginalną należy uznać metodę badania ankietowego firm leśnych z zastosowaniem siedmiostopniowej skali Likerta. Jej użycie pozwoliło Doktorantowi ominąć konieczność podawania przez firmy leśne konkretnych wartości (szczególnie finansowych), co najczęściej spotyka się z dużym niezadowoleniem respondentów. Problem udzielania przez firmy informacji dotyczących konkretnych danych liczbowych pogłębił się z chwilą wprowadzeniu przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych i narastającej z roku na rok konkurencji na rynku usług leśnych. Pojawiła się obawa firm przed udostępnianiem informacji o ich sytuacji finansowej firmom konkurencyjnym. Recenzent dostrzegł w omawianym rozdziale 4. „Metodyka badań” ten sam tytuł podrozdziału, jaki znalazł się również w rozdziale 6 „Wyniki badań”. Stąd sugestia, aby tytuł podrozdziału 4.1.1. „Analiza wybranych kosztów jednostkowych działalności podstawowej” zamienić na „Metoda analizy wybranych kosztów jednostkowych działalności podstawowej”.

W kolejnym rozdziale 5 „Obiekt badań” (11 stron) Doktorant z dużą wnikliwością przedstawił problem zamierania świerczyn oraz przebieg klęsk żywiołowych przede wszystkim w Beskidzie Śląskim i Żywieckim. Na tym tle dokonał charakterystyki nadleśnictw kłęskowych znajdujących się na tym obszarze, ze szczególnym uwzględnieniem Nadleśnictwa Węgierska Górka. W omawianym rozdziale znalazła się również charakterystyka gmin znajdujących się w zasięgu terytorialnym tego Nadleśnictwa. Zdaniem recenzenta, należałoby w rozdziale 5.4. „Charakterystyka wybranych nadleśnictw w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie” powtórzyć istotną informację o kryteriach utworzenia z nadleśnictw: Myślenice i Nowy Targ tej dyrekcji odrębnej grupy nadleśnictw. Informacja ta znalazła się już wcześniej w rozdz. 4.1.4. „Metody statystyczne analizy wyników ekonomicznych”. Należałoby to uczynić w ostatnim akapicie tego rozdziału, omawiającym wielkość pozyskania surowca drzewnego w nadleśnictwach: Myślenice i Nowy Targ oraz zaznaczyć graficznie w tabeli 3. Ponadto, tytuł tabeli 2 nie jest w pełni zgodny z jej treścią, gdyż w tabeli zostały zamieszczone również informacje o przychodach ze sprzedaży surowca drzewnego, co nie znalazło odzwierciedlenia w tytule tabeli.

Najobszerniejszą część rozprawy stanowi rozdział „Wyniki badań” (37 stron). Doktorant wykazał się tu wysoką precyzją w omawianiu poszczególnych zagadnień związanych ze skutkami klęsk żywiołowych w Nadleśnictwie Węgierska Górka, powiązań tego Nadleśnictwa z odbiorcami surowca drzewnego oraz analizą wyników badań ankietowych firm leśnych. Zostały one bogato udokumentowane danymi liczbowymi i opatrzone stosownym komentarzem. Słusznie Doktorant na rycinach ograniczył się w

większości analizowanych zagadnień do przedstawienia tendencji zmian, zaś szczegółowe dane liczbowe przedstawił w tekście rozprawy oraz w załącznikach.

Za wyróżniający się, w ocenie recenzenta, należy uznać rozdział 7 "Omówienie wyników i dyskusja" (19 stron). Doktorant wykazał tu bardzo rozległy horyzont spojrzenia na omawiane zagadnienia. Trafność i poprawność wyciąganych wniosków świadczyć może o Jego szerokiej wiedzy z zakresu poszczególnych problemów badawczych. Warto również wskazać, że oparł swoje kompleksowe rozważania na bardzo obszernej literaturze przedmiotu, zarówno polskiej jak i światowej.

W rozdziale 8 „Podsumowanie i wnioski” Doktorant przedstawił siedem syntetycznych wniosków, będących rekapitulacją przeprowadzonych badań. Poprzedził je 1,5-stronicowym podsumowaniem, w którym zwrócił ponownie uwagę na najważniejsze zagadnienia omawiane w pracy. Należy w pełni podzielić zawarte w tym podsumowaniu stwierdzenie Autora, że „klęski żywiołowe są nieodłącznym elementem gospodarki leśnej i ich analiza ekonomiczna powinna być przeprowadzona w szerszym zakresie w celu minimalizowania skutków w przyszłości”.

Rozdział 9 zawierający „Wykaz literatury i innych dokumentów źródłowych” przedstawia staranny i w pełni charakteryzujący aktualny stan wiedzy dobór literatury przedmiotu. W wykazie literatury zawartych jest 174 cytowanych prac i opracowań podręcznikowych, z czego: 93 w języku polskim (53%), 76 w języku angielskim (44%), 3 w języku niemieckim (2%) i 2 w języku szwedzkim (1%), a także 13 powołań na strony internetowe.

3. Wniosek końcowy

Przedstawione wyżej uwagi redakcyjne i sugestie recenzenta w niczym nie obniżają wysokiej oceny wartości naukowej i aplikacyjnej rozprawy i są łatwe do uzupełnienia przy przygotowywaniu tekstu do druku.

Doktorant jasno i wyraźnie sformułował naukowy cel badań, a zasadność jego podjęcia oraz omówienie zagadnień z nim związanych starannie przedstawił w przeglądzie literatury. Postawiony przed sobą cel podstawowy oraz cele cząstkowe w pełni zrealizował, wykazując bardzo dobrą znajomość problematyki badawczej. Uzyskane przez Doktoranta wyniki badań jednoznacznie ukazują go jako dojrzałego pracownika naukowego.

W związku z powyższym stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr. inż. Adama Tomasza Sikory pt. „Skutki ekonomiczne klęsk żywiołowych w lasach beskidzkich” spełnia warunki stawiane rozprawom doktorskim w Ustawie z dnia 14 marca

2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.). W związku z tym wnoszę o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Sękocin Stary, 17 czerwca 2013 r.

Dr hab. Janusz Kocel

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long, sweeping tail that extends downwards and to the right.